

**THE RETRIBUTIVE AND SUFFERING GOD OF
THE BOOK OF JEREMIAH
HÅKON SUNDE PEDERSEN
MOHR SIEBECK, 2023
207 SIDER**

Anmeldt af Martin Barslund Kirk

Håkon Sunde Pedersen er førsteamanuensis ved Fjellhaug internasjonale Høgskole i Oslo. Denne bog er en revideret udgivelse af hans ph.d.-afhandling ved MF Vitenskapelig Høyskole i Oslo i 2018. Udgangspunktet for studiet er to sider af Gud, der bliver præsenteret i Jeremiasbogen. Den gengældende Gud og den lidende Gud. Mens disse to sider ifølge Pedersen ofte er blevet spillet ud mod hinanden og anset som et vidnesbyrd om Jeremiasbogens polyfoniske karakter, så ønsker han her at give en basis og tegne en retning op for, hvordan disse to billeder af Gud kan holdes sammen.

Vejen til det og centrum for bogen er en analyse af de såkaldte *'āzab*-anklager. Altså hvor Gud anklager Israel for at have forladt eller svigtet ham. Det sker 10 gange igennem Jeremiasbogen (1,16; 2,13.17.19; 5,7.19; 9,12; 16,11 (2x) og 19,4), og det er altså analysen af disse 10 steder, der udgør kernen i afhandlingen.

Pedersen opdeler anklagerne i to forskellige typer. Forekomsterne i 2,13.17.19 og 5,7 kalder han de poetiske *'āzab*-anklager, da de forekommer i poetiske tekster, mens de resterende anklager kaldes prosaiske *'āzab*-anklager, da de forekommer i prosa tekster. Baggrunden for denne opdeling skal dog ikke så meget findes i det stilistiske, men skyldes at de poetiske *'āzab*-anklager primært giver udtryk for den lidende Gud, mens de prosaiske *'āzab*-anklager primært giver udtryk for den gengældende Gud.

I læsningen af *'āzab*-anklagerne forsøger Pedersen at udfordre moderne læsninger af disse steder i Jeremias, men de læsninger han spiller bold op ad i henholdsvis de poetiske og de prosaiske *'āzab*-anklager er ret forskellige. Det resulterer i, at bogen bliver delt op i, hvad der kan virke som to adskilte dele, hvilket Pedersen også selv anerkender (s. 4). Selvom bogen afsluttes med et kort kapitel, der forsøger at sammenføje de to lin-

jer og tegne perspektiver for forståelsen af Gud i Jeremiasbogen, kan det dog derfor indimellem være udfordrende at finde den røde tråd gennem bogen.

Heldigvis er analyserne i sig selv interessante. Som sagt forsøger Pedersen at udfordre moderne læsninger af *'āzab*-anklagerne. I de poetiske *'āzab*-anklager, som analyseres først, er det tendensen til at læse anklagerne, som JHVH's klage og fortvivelse over at Israel har svigtet ham, som Pedersen udfordrer. Særligt er det Terrence E. Fretheim og Walter Brueggemann og deres brug af begrebet guddommelig pathos, som Pedersen diskuterer med. Begrebet dækker over en forståelse af Gud som en, der har stærke følelser og derfor også bliver påvirket af, at Israel forlader ham. Altså at Gud ikke er en ubevæget bevæger, men lever i en ægte relation med sin skabning og derfor også bliver ramt og klager, når relationen går i stykker.

Pedersen ser meget positivt i denne forståelse, men kritiserer også Brueggemann og Fretheim for at lade denne forståelse styre deres læsning af *'āzab*-anklagerne. I stedet argumenterer han for, at anklagerne godt nok skal forstås som guddommelig klage, men frem for at være et udtryk for guddommelig lidelse er de udtryk for guddommelig medlidelse med Israel. Altså Gud klager ifølge Pedersen på folkets vegne, over at de har forladt den levende og livgivende Gud.

Pedersen argumenterer for det meste overbevisende og tekstnært for sin læsning, og analysen af de poetiske *'āzab*-anklager er klart det stærkeste og mest interessante kapitel i bogen.

Derimod tager analysen af de prosaiske *'āzab*-anklager sig lidt mere broget ud. Her er der ikke på samme måde klart definerede samtalepartnere, men i stedet er det her tendensen til at læse disse anklager som deuteronomistiske interpolationer i Jeremiasbogens tekst, der skal forklare eksilet, som Pedersen udfordrer. For modsat en deuteronomistisk forklaring, der ofte læser anklagerne isoleret fra deres litterære kontekst, så forsøger Pedersen at læse anklagerne som en integreret del af konteksten. Det resulterer i, at hvor deuteronomistiske læsninger ofte argumenterer for, at der er indbygget et håb om at vende tilbage fra eksilet igen i disse anklager, så argumenterer Pedersen for at Gud gennem disse anklager udsiger en total dom over Israel og gør en ende på forholdet mellem Gud og Israel.

Pedersens analyse er interessant og han argumenterer godt for at læse anklagerne ind i deres litterære sammenhæng. Indimellem sidder man dog tilbage med en fornemmelse af, at Pedersen får gjort sig skyldig i det, han kritiserede Fretheim og Brueggemann for, nemlig at lade et i forvejen bestemt skema være styrende for læsningen. I hvert fald kan man særligt for anklagerne i 5,19 og 16,11 godt sætte spørgsmålstegn ved, om dommen er total, eller om der ikke i den litterære kontekst også gives plads til en genoprettelse af relationen.

Ikke desto mindre viser de to forskellige dele ganske klart to ret forskellige billeder af JHVH i Jeremiasbogen – den lidende og den gengældende Gud. I det afsluttende kapitel i bogen forsøger Pedersen derfor at udpege et par veje til at

sammenholde disse to billeder i Jeremias ved at pege på Gud som den anderledes og som forsoner. Det er gode og lovende perspektiver, og den grundige eksegesi giver et godt fundament for det. Samtidig er det også et ret kort afsluttende kapitel, og derfor bliver det ikke til meget mere end perspektiver, men eftersom grundlaget nu er lagt, må man i stedet håbe, det kan blive til en ny bog, der udfolder de perspektiver en anden gang.